

Revisionsrapport

Jämförande granskning avseende ägarstyrning och uppsikt i de delägda bolagen

Gällivare kommun

*Erik Jansen
Revisionskonsult*

*Jacob Svensson
Revisionskonsult*

*Anna Nordqvist
Revisionskonsult*

December 2018

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning	4
1.1. Bakgrund	4
1.2. Syfte och Revisionsfrågor	4
1.3. Revisionskriterier	4
1.4. Kontrollmål	4
1.5. Avgränsning.....	5
1.6. Metod.....	5
2. Iakttagelser och bedömningar	7
2.1. Lagar och regler	7
2.2. Ägardirektiv för respektive bolag	9
2.3. Formerna för ägarnas löpande uppsikt över bolagen	10
2.4. Tydlighet i rapportering för bolagen	11
2.5. Återrapportering i praktiken från bolagen.....	12
2.6. Åtgärder om återrapportering uteblir	13
2.7. Förstärkt uppsiktsplikt	13

December 2018

Jenny Engelmark
Certifierad kommunal revisor
Uppdragsledare

Erik Jansen
Revisionskonsult
Projektledare

Sammanfattning

Nedan följer en sammanfattning av de bedömningar vi gör mot granskningens kontrollfrågor:

Kontrollfrågor	Kommentar
Finns ändamålsenliga rutiner för ägarstyrning av de bolag inom vilka kommunen har ett delägarskap?	I begränsad utsträckning Vår bedömning baseras på att kommunstyrelsens reglemente förvisso tydliggör styrelsens formella roll och ansvar i ägarstyrningen av de delägda kommunala bolagen. Samtidigt påverkas vår bedömning av att vi inte kunnat ta del av något styrdokument som närmre reglerar formerna för hur styrning och uppföljning av de delägda bolagen skall bedrivas, samt hur samverkan med övriga ägare ska ske. Vi bedömer det som en brist att inte Energikontor Norr eller IT Norrbotten, det vill säga de bolag som skall ha kontaktpersoner utsedda av kommunen har samma uppgifter som ägaren gällande namn på kontaktperson från kommunen.
Finns fastställda och aktuella ägardirektiv för respektive bolag?	Delvis Vår bedömning baseras på att det för samtliga bolag förutom för Matlaget i Gällivare AB finns fastställda och aktuella ägardirektiv. I sammanhanget är det en brist såväl ur ett styrnings- som kontrollperspektiv att Matlaget i Gällivare hänvisar till, och utgår från, ägardirektiv från år 1999, samtidigt som Gällivare kommun uppger att dessa ägardirektiv inte längre är gällande för bolaget.
Säkerställer ägardirektiven formerna för ägarnas löpande uppsikt över bolagen?	Till övervägande del Vår bedömning baseras på att de fastställda ägardirektiven tydliggör respektive ägares insyn i och tillsyn av bolaget. Vidare anger ägardirektiven formerna för hur bolagen löpande skall genomföra återrapportering till ägarna. Detta skall dock ställas i sitt sammanhang mot kontrollfråga 2 där vi konstaterat att ägaren Gällivare kommun anger att Matlaget i dagsläget inte har några aktuella ägardirektiv. Detta innebär även att det i sammanhanget är otydligt att utläsa vilka krav som åligger Matlaget för återrapportering till ägarna.
Är det tydligt för bolagen vilken information som skall översändas till ägarna samt till vilken del av organisationen som informationen skall översändas?	Ja Vår bedömning baseras på att det är tydliggjort att det är respektive styrelse som utövar insyn och tillsyn över bolaget och att uppföljningsunderlagen genom ägardirektiven skall tillsändas ägarna.
Sker löpande återrapportering i praktiken från bolagen i enlighet med ägardirektiven?	Delvis Inom ramen för vår granskning beskrivs att bolagen löpande tillsänder ägaren vissa uppföljningsrapporter i enlighet med ägardirektiven. Vår granskning kan dock inte styrka att kommunstyrelsen erhållit samtliga dessa uppföljningsrapporter, eller någon annan löpande rapportering/information utifrån uppföljning från bolagen. I detta sammanhang är det viktigt att poängtera att kommunstyrelsen utifrån så väl kommunallag som reglemente har en uppsiktsplikt även över delägda bolag.

Vidtas åtgärder om återrapportering från bolagen uteblir?

Nej

Vår bedömning är att åtgärder *inte* vidtas om återrapportering från bolagen uteblir.

Har styrelsen säkerställt att den årligen tillser att regleringen i kommunallagens 6 kap 9 § efterlevs? (den så kallade förstärkta uppsiktsplikten)

Nej

Vår bedömning är att styrelsen inte har säkerställt att den årligen tillser att regleringen i kommunallagens 6 kap 9 § efterlevs.

Efter genomförd granskning är vår **sammanfattande revisionella bedömning** att:

- Kommunstyrelsen *i begränsad* utsträckning säkerställer att ägarstyrningen i de delägda bolagen är ändamålsenlig.
- Kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget *i begränsad utsträckning* är tillräcklig.

Med anledning av granskningen iakttagelser och bedömningar lämnar vi **följande rekommendationer**:

- Att analys genomförs i syfte att säkerställa att formerna för styrning och uppföljning av bolagen tydliggörs framgent.
- Att ägardirektivens skrivningar om kontaktperson för bolagen efterlevs framgent.
- Att åtgärder snarast vidtas som säkerställer att styrelsen erhåller de uppföljningsrapporter som tillsänds denna som representant för ägaren Gällivare kommun.
- Att åtgärder snarast vidtas som säkerställer att kommunallagens krav utifrån 6 kap 9 § efterlevs.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Styrelsen ska enligt kommunallagen ha uppsikt över organisationens samtliga verksamheter, även de som bedrivs i annan form än i förvaltningsform. Detta innebär att uppsiktsplikten även innefattar den verksamhet som bedrivs i bolag, regionförbund mm. inom vilka kommunen har ett ägarintresse eller engagemang.

Revisionen har genom lekmanuppdrag i gemensamt ägda bolag mellan Region Norrbotten och länets kommuner identifierat att bolagen stundtals upplever en otydlighet i den gemensamma ägarstyrningen. Risk finns att en otydlig samordning av ägarnas vilja skapar brister i bolagens möjlighet att planera och leda sin verksamhet i enlighet med ägarnas intressen.

Revisorerna har utifrån en analys av risk funnit det prioriterat att genomföra en samverkansgranskning med ett antal av länets kommuner samt Region Norrbotten där granskningsfokus läggs på formerna för samordning för att säkerställa en samfäll ägarstyrning i gemensamt ägda bolag.

Granskningen genomförs som en jämförande granskning mellan revisorerna i Jokkmokks kommun, Bodens kommun, Kalix kommun, Gällivare kommun och revisorerna i Region Norrbotten.

1.2. Syfte och Revisionsfrågor

Granskningen syftar till att besvara följande revisionsfrågor:

- Säkerställer kommunstyrelsen att ägarstyrningen i gemensamt ägda bolag är ändamålsenlig?
- Är kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget tillräcklig?

1.3. Revisionskriterier

- Kommunallag (2017:725)
- Strategisk plan
- Tillkommande styrande dokument kopplat mot kommunens ägarstyrning

1.4. Kontrollmål

- Finns ändamålsenliga rutiner för ägarstyrning av de bolag inom vilka kommunen har ett delägarskap?
- Finns fastställda och aktuella ägardirektiv för respektive bolag?
- Säkerställer ägardirektiven formerna för ägarnas löpande uppsikt över bolagen?

- Är det tydligt för bolagen vilken information som skall översändas till ägarna samt till vilken del av organisationen som informationen skall översändas?
- Sker löpande återrapportering i praktiken från bolagen i enlighet med ägardirektiven?
- Vidtas åtgärder om återrapportering från bolagen uteblir?
- Har styrelsen säkerställt att denne årligen tillser att regleringen i kommunallagens 6 kap § 9 efterlevs? (den så kallade förstärka uppsiktsplikten)
- Har styrelsen säkerställt att det finns en kontaktperson utsedd för respektive bolag i enlighet med ägardirektiven, samt är dessa kontaktpersoner kommunicerade till bolagen?

1.5. Avgränsning

Granskningen avgränsas till år 2018 och omfattar den gemensamma ägarstyrningen i Energikontor Norr AB, IT Norrbotten AB samt Matlaget i Gällivare AB.

I övrigt, se syfte och kontrollfrågor.

1.6. Metod

Granskningen har genomförts som en jämförande granskning mellan Region Norrbottens revisorer och revisorerna i Jokkmokk kommun, Boden kommun, Kalix kommun, Gällivare kommun.

Regionen och de kommuner som deltar i den jämförande granskningen har ett varierande ägarskap över de bolag som involverats i granskningen. Nedan följer en förteckning över de bolag som varit aktuella för granskningen per kommun/regionen:

	Gällivare kommun	Jokkmokk kommun	Boden kommun	Kalix kommun	Region Norrbotten
Invest in Norrbotten AB					
BD Pop AB					
Energikontor Norr AB					
IT Norrbotten AB					
Matlaget i Gällivare AB					
Filmpool Nord AB					

Jämförande granskning innebär att det funnits en gemensam revisionsfråga samt gemensamma kontrollmål i respektive granskning. En summering av iakttagelserna inom granskningsobjekten inleder respektive avsnitt i denna rapport som ett jämförelseunderlag.

Granskningen har härutöver genomförts enligt följande metod:

- Insamling av styrande dokument.
- Dokumentationstudier, avstämning med kommunsekreteraren och intervju med kommunstyrelsens ordförande
- Avstämning med verkställande direktörer i de granskade bolagen.
- Sammanställning av inhämtade iakttagelser från insamlade dokument och intervjuer till utkast av granskningsrapport som intervjuade får tillfälle att fakta kontrollera.

I granskningsrapporten redogörs förutom för granskningens kontrollmål för granskningsobjektet även gemensamma iakttagelser i samgranskningskommunerna för de granskade bolagen. De som kommit att involveras genom avstämning eller intervju i granskningen har även getts möjlighet att faktakontrollera granskningens iakttagelser.

2. Iakttagelser och bedömningar

2.1. Lagar och regler

2.1.1. Inledande formalia

Ägarstyrningen av bolagen utgår från kommunallagen (2017:725). Där anges i 10 kap. 1 § att fullmäktige i kommuner eller landsting får, om det inte i lag eller annan författning anges att angelägenheten ska bedrivas av en kommunal nämnd, besluta att lämna över skötseln av en kommunal angelägenhet till en juridisk person eller en enskild individ.

I 10 kap. 2 § anges att ett helägt kommunalt bolag avser ett aktiebolag där kommunen eller landstinget direkt eller indirekt innehar samtliga aktier. Med ett delägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag eller handelsbolag där kommunen eller landstinget bestämmer tillsammans med någon annan.

Vidare anges i kommunallag 6 kap. 1 § att styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2-6 §§ och sådana kommunalförbund som kommunen eller landstinget är medlem i.

2.1.2. Gemensamma iakttagelser i granskningarna

Efter genomförda granskningar ser vi en generell avsaknad av policys/riktlinjer som närmre beskriver formerna för hur ägarstyrning och uppsikt av de delägda bolagen i praktiken skall bedrivas av ägarna.

Enligt ägardirektiven skall det för en majoritet av bolagen utses en kontaktperson hos ägarna för bolagen. Vår jämförande granskning visar att de kontaktpersoner som bolagen anger, i en absolut majoritet av fallen, inte överensstämmer med de namn som ägarna själva noterat som kontaktperson. I detta sammanhang bör tydliggöras att det är ägarna själva som i beslutade ägardirektiv fastställt att kontaktperson skall utses för att förenkla bolagets kommunikation med ägarna.

2.1.3. Iakttagelser i Gällivares kommun

Gällivares kommun har vid tid för denna granskning delägarskap i Energikontor Norr AB, IT Norrbotten AB samt Matlaget i Gällivare AB.

I reglemente för kommunstyrelsen i Gällivare kommun (antaget av KF 2018-02-05 § 11) anges i § 1 att *"Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Den har ett helhetsansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning."*

Vidare anges under § 1 i reglementet att *"Kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Kommunstyrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunala bolag, stiftelser och kommunalförbund."*

Reglementet anger vidare vad avser specifikt företag och stiftelser i § 4 att kommunstyrelsen ska:

1. Ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag och stiftelser som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv, men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen.
2. Ansvara för att beslut om ägardirektiv till företagen fattas och kontinuerligt hålls uppdaterade.
3. Företräda kommunen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, samt vara kommunens samrådsorgan för de kommunägda bolagen i ägarstyrningsfrågor.
4. Ansvara för regelbundna möten mellan kommunstyrelsen och företagsledningarna/ stiftelseledningarna.
5. Löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 10 kap. 3–6 § § KL är uppfyllda beträffande de företag och stiftelser kommunen äger eller har intresse i.
6. Årligen, senast den 30 september i beslut pröva om den verksamhet som bedrivits i de aktiebolag som kommunen helt eller delvis äger under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet ska delges kommunfullmäktige snarast. Finner kommunstyrelsen att brister föreligger, ska den samtidigt lämna förslag till kommunfullmäktige om nödvändiga åtgärder.
7. Svara för att tillvarata kommunens intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i.

Vår granskning av styrande dokument, samt utifrån våra avstämningar med kommunsekreterare och intervju med kommunstyrelsens ordförande, visar att kommunstyrelsens reglemente utgör det styrande dokument som reglerar formerna för ägarstyrning av de delägda bolagen inom Gällivare kommun. Vår granskning visar att det inte finns någon ägarstyrningspolicy eller annat dokument som närmre beskriver formerna för styrning och uppföljning av de delägda kommunala bolagen, eller formerna för samverkan med övriga ägare.

Vid våra intervjuer framkommer att kommunen vid ett antal tillfällen bjudit in Matlaget AB till s.k. bolagsdagar i syfte att involvera Matlaget i den löpande ägardialogen, vilket skapar förutsättningar för en mer aktiv, både formell och informell, ägarstyrning av bolaget. De övriga delägda bolagen, förutom Matlaget, har kommunen vid några sporadiska tillfällen träffat inom ramen för ägarträffar med övriga ägare.

I ägardirektiven för IT Norrbotten och Energikontor Norr framgår följande ”För att förenkla bolagets kommunikation med ägarna har respektive ägare ansvar för att en egen kontaktperson finns till bolaget.”

Motsvarande text återfinns **inte** i Matlagets ägardirektiv.

I vår granskning har vi ställt frågan till Energikontor Norr samt IT Norrbotten om vem som är utsedd kontaktperson för bolaget från kommunen. Vi har även ställt frågan till Gällivares kommun om vem som enligt kommunen är utsedd kontaktperson till respektive bolag. För båda bolagen skiljer sig namnet på kontaktperson åt utifrån vad bolaget anger och vad kommunen anger.

2.1.4. *Bedömning*

Vår bedömning är att det *i begränsad utsträckning* finns rutiner som säkerställer en ändamålsenlig ägarstyrning av de bolag inom vilka kommunen har ett delägarskap.

Vår bedömning baseras på att kommunstyrelsens reglemente förvisso tydliggör styrelsens formella roll och ansvar i ägarstyrningen av de delägda kommunala bolagen.

Samtidigt påverkas vår bedömning av att vi inte kunnat ta del av något styrdokument som närmre reglerar formerna för hur styrning och uppföljning av de delägda bolagen skall bedrivas, samt hur samverkan med övriga ägare ska ske.

Vi bedömer det som en brist att inte Energikontor Norr eller IT Norrbotten – de bolag som skall ha kontaktpersoner utsedda av kommunen - har samma uppgifter som kommunen gällande namn på kontaktperson från kommunen.

2.2. *Ägardirektiv för respektive bolag*

2.2.1. *Formella utgångspunkter*

Ägardirektiv för aktiebolag är giltiga först när de antagits på bolagets års-/bolagsstämma. Det finns inga formella krav på att respektive ägare skall anta förslag till ägardirektiv innan dessa direktiv hanteras på års-/bolagsstämman.

2.2.2. *Gemensamma iakttagelser i granskningarna*

Vår jämförande granskning visar att ingen av de granskade kommunstyrelserna beslutar att anta förslag till ägardirektiv för de delägda bolagen, vilket som nämnts ovan heller inte är ett krav. Endast regionstyrelsen beslutar om detta. I Regionstyrelsens fall baseras detta på att denna ordning fastställts i en ägarstyrningspolicy.

Den formellt viktiga frågan är om de ägardirektiv som bolagen/ägarnas styrelser hänvisar till antagits på bolagens årsstämmor. I en absolut majoritet av de granskade bolagen finns aktuella och fastställda ägardirektiv i de delägda bolagen.

2.2.3. *Iakttagelser i Gällivare kommun*

I granskningen noterar vi att det inte finns några styrande dokument som reglerar hur förslag till ägardirektiv skall hanteras/fastställas inom Gällivare Kommun. Vår granskning visar även att kommunstyrelsen ej heller beslutat om att anta de förslag till ägardirektiv som upprättats i ägarkretsen innan dessa sedan går för beslut på bolagens årsstämmor.

För de i granskningen aktuella bolagen erhåller vi ägardirektiv som fastställs på respektive bolags årsstämma under år 2018, med undantag för Matlaget i Gällivare AB. Matlaget i Gällivare AB hänvisar till de ägardirektiv som bolaget anser vara gällande, vilka är från år 1999. I vår granskning erhåller vi uppgifter från Gällivare kommun om att dessa ägardirektiv inte längre gäller och hänvisar istället till den beslutade bolagsordningen från år 2008.

2.2.4. Bedömning

Vår bedömning är att det *delvis* finns fastställda och aktuella ägardirektiv för respektive bolag.

Vår bedömning baseras på att det för samtliga bolag förutom för Matlaget i Gällivare AB finns fastställda och aktuella ägardirektiv.

I sammanhanget är det en brist såväl ur ett styrnings- som kontrollperspektiv att Matlaget i Gällivare hänvisar till, och utgår från, ägardirektiv från år 1999, samtidigt som Gällivare kommun uppger att dessa ägardirektiv inte längre är gällande för bolaget.

2.3. Formerna för ägarnas löpande uppsikt över bolagen

2.3.1. Gemensamma iakttagelser i granskningarna

Våra granskningar visar att samtliga aktuella ägardirektiv för de delägda bolagen tydliggör hur dessa skall tillsända information till ägarna. I samtliga fall tydliggör även ägardirektiven att respektive ägares styrelse utövar insyn och tillsyn över bolaget.

2.3.2. Iakttagelser i Gällivare kommun

I vår granskning erhåller vi inte någon ägarstyrningspolicy eller annat styrande dokument som tydliggör formerna gällande *hur* kommunstyrelsen uppsikt över de delägda kommunala bolagen skall hanteras i praktiken.

Vår granskning av de av årsstämman fastställda ägardirektiven för Energikontor Norr AB, IT Norrbotten AB samt i viss mån Matlaget i Gällivare AB visar att det för bolagen tydliggjorts att respektive ägares styrelse utövar insyn och tillsyn över bolaget.

Ägardirektiven anger vidare följande former för Energikontor Norr AB och IT Norrbotten AB:s återrapportering till ägarna:

- Bolaget ska löpande hålla ägarna (verksamhetsnivå) väl informerade och kommunicera verksamhetens resultat och nytta på regional och lokal nivå.
- Bolaget ska till samtliga ägare via webb inkomma med delårsrapport per juni och december, innehållande uppföljning av gällande ägardirektiv utifrån uppsatt rapportmall.
- Bolaget ska till samtliga ägare (verksamhetsnivå) inkomma med ekonomisk uppföljning per april och augusti.

- Utöver delårsrapport och tertialrapport ska årsredovisning samt protokoll från årsstämma sändas skriftligt till samtliga ägare. Protokoll från styrelsesammanträden ska finnas tillgängliga hos bolaget.
- För de bolag som även måste rapportera in specifika nyckeltal eller statistik, ofta till tredje part, ska detta tydliggöras i särskilt uppdrag till bolaget.
- Bolaget ska samråda med ägarna innan planer och åtgärder vidtas som direkt eller indirekt kan påverka ägarna eller på annat sätt förutsätter ekonomiskt engagemang från ägarnas sida.

Ägardirektiven anger motsvarande former för Matlaget i Gällivares löpande återrapportering till ägarna:

- Bolaget skall informera kommunstyrelsen och ge den löpande information som kommunstyrelsen begär. Bolaget skall löpande skriftligt översända till kommunen;
  - protokoll från bolagstämma
  - bolagets årsredovisning
  - redovisningsberättelse
  - nyckelredovisning
  - redovisning av måluppfyllelse gällande fastställda mål för verksamheten

2.3.3. Bedömning

Vår bedömning är att ägardirektiven *till övervägande del* säkerställer formerna för ägarnas löpande uppsikt över bolagen.

Vår bedömning baseras på att de fastställda ägardirektiven tydliggör respektive ägares insyn i och tillsyn av bolaget. Vidare anger ägardirektiven formerna för hur bolagen löpande skall genomföra återrapportering till ägarna. Detta skall dock ställas i sitt sammanhang mot kontrollfråga 2 där vi konstaterat att ägaren Gällivare kommun anger att Matlaget i dagsläget inte har några aktuella ägardirektiv. Detta innebär även att det i sammanhanget är otydligt att utläsa vilka krav som åligger Matlaget för återrapportering till ägarna.

2.4. Tydlighet i rapportering för bolagen

2.4.1. Gemensamma iakttagelser i granskningarna

I de granskade ägardirektiven är det av ägarna reglerat vilken rapportering som skall tillsändas från bolagen till ägarna.

2.4.2. Iakttagelser i Gällivare kommun

Vår granskning av de fastställda ägardirektiven visar att dessa beskriver att respektive ägares styrelse utövar insyn och tillsyn över bolagen.

Vår granskning visar även att det av ägardirektiven framgår tydligt vilka underlag som skall översändas till Gällivare kommun. I ägardirektiven framgår även vilken typ av uppföljningsunderlag som skall tillsändas ägarna (se respektive punktlister i kontrollfråga 3).

2.4.3. Bedömning

Vår bedömning är att det är tydligt vilken information som skall översändas till ägarna samt till vilken del av organisationen som informationen skall översändas.

Vår bedömning baseras på att det är tydliggjort att det är respektive styrelse som utövar insyn och tillsyn över bolaget och att uppföljningsunderlagen genom ägardirektiven skall tillsändas ägarna.

2.5. Återrapportering i praktiken från bolagen

2.5.1. Gemensamma iakttagelser i granskningarna

Våra granskningar visar att återrapportering från bolagen till ägarna i praktiken sker med stor variation. I vissa fall översänds inga dokument alls till ägarna, annat än vissa finansiella rapporter till ägarnas delårsrapporter och årsredovisningar.

I vissa fall har dokument översänts från bolagen, men då till representanter ur ägarnas styrelser och/eller tjänstemän i organisationen. I vissa fall har rapportering översänts till kommunen utan att vi inom ramen för våra granskningar kunnat erhålla denna dokumentation med hänvisning till att underlagen *inte längre finns kvar hos ägaren*.

2.5.2. Iakttagelser i Gällivares kommun

Så väl kommunallag som reglemente tydliggör att styrelsen skall ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag och stiftelser som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv, men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen.

I vår granskning har vi efterfrågat de rapporter som framgår av avsnitt 2.3.2. ovan, och som respektive bolaget skall tillsända ägaren Gällivares kommun. Vår granskning visar att de förpliktigade uppföljningsrapporterna som skall skickas till kommunen inte alltid översänts dit.

Vi återfinner viss ekonomisk uppföljning med verksamhetsperspektiv från Matlaget i Gällivare AB i Gällivare kommuns delårsrapporter och årsredovisningar. Dock kan vår granskning inte styrka att något verksamhetsperspektiv, ekonomisk uppföljning eller beskrivning över fullgörande av ändamål redovisas i dessa rapporter för övrigt delägda bolag.

2.5.3. Bedömning

Vår bedömning är att löpande återrapportering i praktiken *delvis* sker från bolagen i enlighet med ägardirektiven.

Inom ramen för vår granskning beskrivs att bolagen löpande tillsänder ägaren vissa uppföljningsrapporter i enlighet med ägardirektiven. Vår granskning kan dock inte styrka

att kommunstyrelsen erhållit samtliga dessa uppföljningsrapporter, eller någon annan löpande rapportering/information utifrån uppföljning från bolagen.

I detta sammanhang är det viktigt att poängtera att *kommunstyrelsen* utifrån så väl kommunallag som reglemente har en *uppsiktsplikt* även över delägda bolag.

2.6. Åtgärder om återrapportering uteblir

2.6.1. Gemensamma iakttagelser i granskningarna

Vår jämförande granskning kan inte styrka att någon ägares styrelse vidtagit åtgärder i de fall som återrapportering eventuellt uteblivit från de delägda bolagen.

2.6.2. Iakttagelser i Gällivare kommun

Vår granskning kan inte styrka att kommunstyrelsen vidtagit några åtgärder trots att återrapportering uteblivit från delägda bolag.

2.6.3. Bedömning

Vår bedömning är att åtgärder *inte* vidtas om återrapportering från bolagen uteblir.

2.7. Förstärkt uppsiktsplikt

2.7.1. Formella utgångspunkter

Från år 2013 finns bestämmelse i kommunallagen med innebörden att kommunstyrelsen i årliga beslut dels ska bedöma verksamheten i kommunala bolag i förhållande till det ändamål med verksamheten som har fastställts, dels bedöma verksamheten i förhållande till de kommunala befogenheterna. Bestämmelsen benämns ofta som den förstärkta uppsiktsplikten.

Av 6 kap. 9 § i kommunallagen framgår att ”Styrelsen ska i årliga beslut för varje sådant aktiebolag som avses i 10 kap. 2 § pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner att så inte är fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.”

Professor Daniel Stattin från Uppsala Universitet anger följande i en utredning för SKL benämnd ”Förstärkta uppsiktsregler över kommun- och landstingsägda bolag” från 2 juli 2018 ”Notera särskilt att styrelsens beslut skall avse ”varje [...] aktiebolag”. Det är alltså inte förenligt med lagen att fatta beslut för alla kommun- eller landstingsägda bolag tillsammans, fatta beslut för kommunala bolagskoncerner eller liknande. Genom hänvisningen till 10 kap. 4 § KL framgår vidare att styrelsen skall fatta beslut för såväl direkt som indirekt helägda bolag, som för delägda bolag.”

2.7.2. Gemensamma iakttagelser i granskningarna

Våra granskningar visar att ingen av ägarnas styrelser har följt kommunallagens 6 kapitel 9 §, den så kallade förstärkta uppsiktsplikten, för något av de delägda bolagen som varit aktuella inom ramen för denna granskning.

2.7.3. Iakttagelser i Gällivare kommun

Vår granskning visar att kommunstyrelsen i Gällivare inte prövat de delägda bolagen i enlighet med de krav som följer av kommunallagens 6 kapitel 9 §.

2.7.4. Bedömning

Vår bedömning är att styrelsen *inte* har säkerställt att denna årligen tillser att regleringen i kommunallagens 6 kap 9 § efterlevs.